

A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS ISKOLAI KERETEI

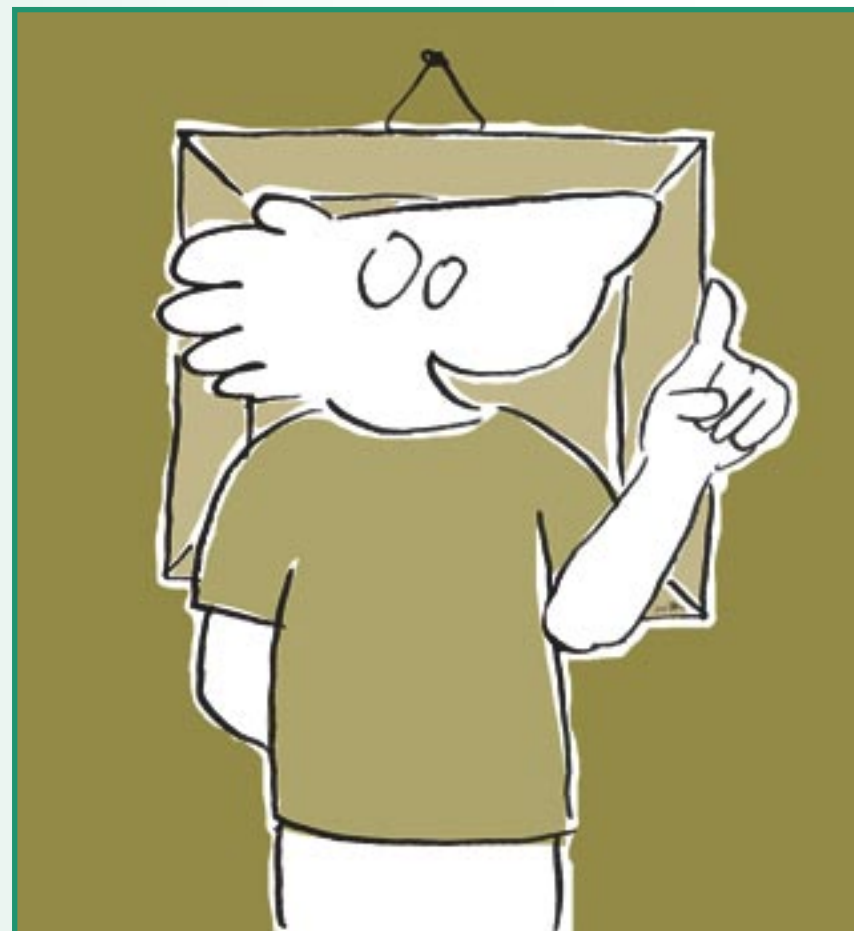
SZKA_210_36

KOMMUNIKÁCIÓS DIÁKTRÉNING

A modul szerzője:
Mandák Csaba

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

10. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Névalliteráció					
A	A tanár arra kéri a gyerekeket, hogy válasszanak a keresztnevükhöz – illetve, ahhoz a névhez, ahogy szeretnék, ha a többiek szólítanák őket – egy azzal alliteráló jelzöt. Ezután a P1 útmutatóban leírt módon sorban bemutatkoznak, közösen megbeszélik a gyakorlat során szerzett élményeiket. 15 perc	A közös munka érzelmi megalapozása Önkifejezés Memória Önszabályozás	Egész csoportos munka – tréninggyakorlat és beszélgetés		P1 (Útmutató)
I/b Szerződés-kötés					
A	A gyerekek kis öntapadós papírokra felírják a tréninggel kapcsolatos gondolataikat (kérdéseiket, aggodalmaikat, elvárásaikat). A cédulákat – tematikus csoportokba rendezve – felragasztják a terem falára. A tanár a P2 útmutatónak megfelelő módon, szükség szerint reagál a cédulák tartalmára. Ezután közösen megbeszélik, hogy melyek legyenek az előttük álló foglalkozás legfontosabb szabályai. A szabályokat egy nagy csomagolópapíron rögzítik, majd a csoport minden résztvevője aláírja az így megszülető szerződést. 15 perc	A munka közös kereteinek kialakítása a foglalkozás időtartamára Önkifejezés Szabályalkotás Együttműködés	Egész csoportos munka – tréninggyakorlat és beszélgetés	Post-it papírok Írószerszámok	P2 (Útmutató) Csomagolópapír Ragasztógyurma Színes filctollak

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/c Véleménynyilvánítás az iskolában					
A	A gyerekek ötletroham keretében összeszedik, hogy ki miről/kiről és milyen formában szokott véleményt mondani az iskolában, majd a tanár irányításával közös beszélgetés keretében megvitatják, hogy milyen esetekben fordulnak elő ebből a leggyakrabban konfliktusok, és miért. 20 perc	A tréning témájának meghatározása Önkifejezés Koncentráció	Frontális munka – ötletroham		P3 (Minta-táblázat) Csomagolópapír Ragasztógyurma Vastag színes filctollak
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Énkép-máskép					
A	Az előző tevékenység során kialakult táblázat felhasználásával a diákok és a tanár közösen meghatároznak lehetséges iskolai szerepeket és olyan helyzeteket, amelyek valamilyen feszültséget hordoznak magukban. Ezek alapján, a P4 útmutató szerint kártyákat készítenek. Mindenki húz egy szerep- és egy helyzetkártyát. Átgondolja, majd egy percben bemutatja, hogy a kihúzott szerepnek megfelelően mit tenne az adott helyzetben. Végül közösen megbeszélik, hogy ki milyen kommunikációs eszközöket használt és miért, mi okozott gondot az adott helyzetben, és mi az, amit valaki legközelebb másképp csinálna. 60 perc	A kommunikációs eszközök használatának gyakorlása és tudatosítása Önkifejezés Kreativitás Szóbeli szövegalkotás	Dramatikus játék – egyéni bemutatással és élményfeldolgozó beszélgetéssel	D1 (Közösen elkészített szerepkártyák) D2 (Közösen elkészített helyzetkártyák)	P4 (Útmutató) Stopperóra

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Konstruktív vita					
A	A tanár két részre bontja az osztályt. Ismerteti egy olyan témát, illetve álláspontot, amely egyaránt kínálja magát arra, hogy egyet lehessen érteni vele, illetve el lehessen utasítani azt. Egy pénz feldobásával eldöntik, hogy melyik csoport fogja védeni, és melyik támadni az adott álláspontot. A tanár ismerteti a vita szabályait (P5), majd egy rövid felkészülési idő után a két csoport tagjai megpróbálják meggyőzni egymást az általuk képviselt álláspont helyességéről. 50 perc	Az érvelés és az eltérő gondolatok befogadásának gyakorlása Önkifejezés Vitakészség Szabálykövetés Nézőpontváltás	Csoportmunka – konstruktív vita		P5 (Útmutató)
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a A foglalkozás értékelése					
A	A gyerekek az értékelő lap segítségével megfogalmazzák véleményüket, érzéseiket a tréningről. A tanár beszedi a lapokat, és felhasználja azokat a későbbi munkája során. 5 perc	A személyes érzések összegzése Véleményalkotás Önkifejezés	Egyéni munka – értékelő lap kitöltése	D3 (Értékelő lap)	
III/b A saját élmények összegzése					
A	A gyerekek körbe ülnek, és közösen értékelik a tréninget. Átgondolják, és rögzítik a maguk számára, hogy mi mindent tanultak a foglalkozás során. 15 perc	Az elsajátított elemek összegzése és tudatosítása Önkifejezés	Frontális munka – beszélgető kör		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Útmutató a „Névalliteráció” című gyakorlat irányításához

Ez a feladat elsősorban az egymást nem, vagy kevésbé ismerő csoportok esetén (például újonnan megalakult diáktanács) lehet nagyon hasznos. De évek óta egy osztályba járó gyerekeknek is újszerű élményt nyújthat.

Cél:

A résztvevők hozzásegítése ahhoz, hogy a csoporton, illetve a feladaton belül érezhessék magukat. Mindenki megszólalhasson, ami a „belülre kerülésnek” fontos feltétele. Mivel a gyakorlat egyben memóriagyakorlat is, – amelyet a résztvevők automatikusan szemkontaktussal kísérnek –, felgyorsul és megerősödik az ismerkedés természetes folyamata.

Tartalom:

1. A tanár arra kéri a csoport tagjait, hogy a keresztnévükhöz – illetve, ahogy szeretnék, hogy a csoport szólítsa őket – válasszanak egy hozzá alliteráló jelzőt. Például Aranyos Anna: Bölcs Béla, Zseniális Zsolt stb.
Feltételként meg kell szabnunk azt, hogy csak pozitív jelző lehet! (mivel a választott neveket mindenki végig fogja ismételni, nem lenne jó, ha sokszor elhangzana például, hogy „idióta Ildikó”) A feladatnak nem része az, hogy felmérjük, milyen szókinccsel rendelkeznek a résztvevők, vagy mennyire gyorsan találnak

nevet maguknak. Ezért szabad, sőt ajánlott segíteni egymásnak, amennyiben valakinek nem jut eszébe jó jelző. Ez egyúttal már az első együttműködési lehetőség is a csoport épülésében.

2. Amikor mindenki megtalálta azt a nevet, amelyet kényelmesnek talál a maga számára, kezdődhet a bemutatkozás. Valaki elindítja a kört azzal, hogy elmondja a jelzővel ellátott nevét. A mellette ülő megismétli az előző alliterált nevet, s hozzáteszi a sajátját. A kör így halad tovább, s egyre hosszabb a megjegyezni való. Automatikus segítségként néznek egymás szemébe a résztvevők, s a megnevezendő alany drukkol, hogy a névére emlékezzen az éppen szereplő társa.

A megbeszélés módszere: körben ülve, szabad megszólalással, beszélgetés

Tartalma:

Hasznosnak találták-e? Ha igen, miért? Hogy éreztétek magukat közben? Okozott-e valaki meglepetést a választásával? Ha igen, miért? (A megismerkedés első lépése, könnyebb névtanulás, vidám és izgalmas, mindenki bevonódik a feladatba, izgulás egymásért, felfedeződnek humoros, kreatív egyéniségek stb.)

Időbeosztás:

10 perc gyakorlat, 5 perc megbeszélés.

P2 Útmutató a „Szerződéskötés” című gyakorlat irányításához

A gyakorlat során a tanár és a gyerekek megállapodást kötnek a tréning szabályairól. Ennek részeként mindenképpen érdemes kitérni az alábbiakra: mindenkinek joga van a megszólaláshoz, és nem lehet lehurrogni egymást; mindenkinek lehet legalább egyszer passzolni.

Cél:

Az eredményesség és az együttműködés megalapozása. Az esetleges félelmek felszínre hozása, válaszadás az aggodalmakra. A közös munkával kapcsolatos összes megegyezés rögzítése annak érdekében, hogy békés, kiszámíthatóságot, biztonságérzetet teremtő, bármiféle kiszolgáltatottsági érzéstől mentes lehessen a foglalkozás.

Tartalom:

A gyerekek egyéni munkában, anonim módon felírják a foglalkozással kapcsolatos elvárásaikat és esetleges félelmeiket. Mit vársz ettől a foglalkozástól? Mikor lennél elégedett? Mitől tartasz? Stb.

P3 Mintatáblázat az iskolai véleménynyilvánítás formáinak áttekintését szolgáló gyakorlathoz

Az alábbi fejlécű táblázatot célszerű előre elkészíteni, jól látható méretben, csomagolópapírra.

Tanár		Diák	
Kiról/Miről?	Milyen formában?	Kiról/Miről?	Milyen formában?

Az összegyűjtött papírok felkerülnek egy csomagolópapírra, s a tanár felolvassa azokat. Értelemszerűen válaszol, ahol szükség van erre. Akár párbeszéd is kialakulhat, a feladat lényege a félelmek eloszlata és a munkával kapcsolatos megegyezések rögzítése.

A szerződés felírása egy csomagolópapírra, amelyet mindenki aláír.

A megbeszélés módszere: beszélgetés szabadon, körbeülve.

Tartalma:

Miért fontos, hogy elhangozhasson mindenféle félelem, aggodalom, és elvárás? Miért fontos az egymással való előzetes megegyezés?

Időbeosztás:

Egyéni munka 5 perc; Összegzés, aláírás 10 perc

P4 Útmutató az „Énkép-máskép” című gyakorlat irányításához

A kártyák elkészítése

Az előző tevékenység során kialakult táblázat felhasználásával a diákokkal közösen meghatározunk minél többfajta lehetséges iskolai szerepet, és olyan helyzeteket, amelyek valamilyen feszültséget hordoznak magukban. Ezeket két oszlopban felírjuk a táblára. A tréningen jelen lévő tanulók számát elosztjuk előbb az azonosított szerepek, majd pedig a helyzetek számával, s így megkapjuk, hogy hány példányt kell készítenünk a kártyákból ahhoz, hogy végül mindenkinek jusson egy szerep és egy helyzetleírás.

Ezután odaadjuk a gyerekeknek az előre elkészített üres kártyákat, és ők gyorsan ráírják azokra a szerepek és a helyzetek megnevezését.

Cél:

A kommunikációs készség fejlesztése, a kommunikációs eszközök tudatosabb használata, önismeretben való gazdagodás. Egyáltalán nem baj, ha a gyerekek előadása túlzó, groteszk elemeket tartalmaz, ez megkönnyítheti a megértést, és jó alapot ad a téma megbeszéléséhez!

Tartalom:

1. Szemléltessük, milyen verbális, paraverbális és nonverbális hatásokkal élünk/élhetünk az eredményes kommunikáció érdekében.
2. A résztvevők hogyan gyarapíthatják saját ilyen irányú „készletüket”.
 - a) beszélgetés a fentiekről
 - b) témahúzás és 1-1 perces „előadások” megtartása, kártyákról választott témakörökben és szerepekben.

A megbeszélés módszere: szabad beszélgetés körbeülve

Tartalma:

Mi volt sikeres? Mi okozott gondot? Miért? Hogyan tennéd legközelebb?

Időbeosztás:

Felvezetés 10 perc; Egyéni felkészülés 5 perc; Egyéni „előadások” 30 perc; Megbeszélés 15 perc

P5 Útmutató a konstruktív vita vezetéséhez

Mindenképpen valós, a gyerekek életében megjelenő témát választunk, de lehetőleg olyat, amelynek eldöntése nem egyértelmű! Példák a jól feldolgozható témákra: Kiküldheti-e a tanár az órán rosszkedű gyereket az óráról? Jó-e, ha a házirend szabályozza a kötelező iskolai viseletet? Lehessen-e az iskolai büfében Colát kapni? Rossz tanulmányi eredménye miatt el lehet-e tiltani egy diákot a sportolástól? Stb.

Cél:

A saját érvelés kidolgozásának gyakorlása, mások érvelésének figyelmes meghallgatása, ezek elemzésének gyakorlása.

Tartalom:

1. A téma ismertetése és eldöntendő kérdés formájában történő megfogalmazása.
2. A két csoport tagjainak kijelölése a két lehetséges álláspont képviselőjére. A két táboron belül párok alakítása.
3. A párok megbeszélnek a témát, és listát készítenek az álláspontjukat támogató, általuk legerősebbnek ítélt érvekről.

4. A párok megosztják listájukat a csoporton belül más párokkal.
5. Az egyik csoport tagjai előadják érveiket a másik félnek, akik tisztázó kérdéseket tehetnek fel, de ezen a ponton még nem vitatkozhatnak az érvekkel. A másik fél is ismerteti álláspontját.
6. A gyerekek saját csoportjukban megvitatják a másik fél által előadott érveket, majd eldöntik, hogy melyik volt a másik fél által felhozott öt legfontosabb érv.
7. A két csoport egymás után adja elő a másik fél leghatásosabb érveit. A diákok csupán tisztázó kérdéseket tehetnek fel.
8. Az egész osztály számára megnyitjuk a vitát. A gyerekek felsorolják a két fél által ismerttetett legmeggyőzőbb érveket, ezeket

a tanár a táblán (vagy csomagoló papíron) rögzíti. A tanulók megvitatják minden érv erős és gyenge pontjait.

9/a Minden egyes résztvevő megfogalmazza, és papírra veti saját véleményét, az azt alátámasztó érvekkel együtt.

9/b A gyerekek tanári irányítással megpróbálnak közös nevezőre jutni, illetve kiválasztani a 2-2 legerősebb érvet, egy későbbi, szélesebb körű vita lefolytatásához.

Időbeosztás:

1–2. lépés: 5 perc; 3–4. lépés: 10 perc; 5–7. lépés: 10 perc; 8. lépés: 20 perc; 9. lépés: 5 perc